

TENDINȚE PRIVIND EVOLUȚIA CONFLICTELOR DE TIP HIBRID

Conf.univ.dr. Alexandru HERCIU

Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, București

Securitatea cibernetică este esențială pentru indivizi, companii, guverne și națiuni, în ansamblul lor. Pe măsură ce societatea și economia noastră tind spre digitalizare, tehnologiile utilizate sunt înlocuite, actualizate și modificate constant. Ca răspuns, criminalii cibernetici acordă mai multă atenție modului în care folosesc tehnologia pentru a se implica în activități rău intenționate în mediul digital. În acest context, spațiul cibernetic, aflat în continuă schimbare, generează atât oportunități de dezvoltare, cât și noi provocări. Toate aceste vulnerabilități fac din securitatea cibernetică o prioritate majoră pentru toate entitățile.

Guvernele lumii au decis să investească un volum semnificativ de resurse materiale pentru protecția datelor, deoarece orice investiție inițială este mult mai redusă decât fondurile necesare pentru a înlătura urmările unui atac cibernetic. Pe de altă parte, un incident de securitate cibernetică într-o anumită țară poate foarte bine să aibă impact în afara granițelor țării. Așadar, ce etape trebuie să urmărim?

Cuvinte-cheie: rețea, securitate, amenințare, digitalizare, vulnerabilitate.

INTRODUCERE

Fizionomia conflictului militar va fi profund schimbată, fiind determinată de modificările semnificative apărute în mediul de securitate internațional și în dinamica desfășurării operațiilor militare, prin introducerea sistemelor și platformelor de arme inteligente, a senzorilor avansați, a sistemelor de comandă și control moderne și digitalizarea câmpului de luptă.

Așadar, în viitorul apropiat, operațiile militare se vor desfășura într-un mediu operațional fluid, multidimensional, caracterizat prin acțiuni asimetrice, mobilitate, descentralizare, manevrabilitate, flexibilitate și folosirea unei game largi de acțiuni de luptă aeriene, terestre, navale, informaționale, psihologice și speciale, duse simultan la nivel strategic, operativ și tactic, continuu și într-un ritm susținut, urmărindu-se lovirea decisivă a centrelor de greutate ale inamicului și obținerea imediată a victoriei prin înfrângerea lui fizică și psihică.

Lecțiile învățate rezultate din desfășurarea conflictelor militare recente și unele în curs de desfășurare constituie elemente concrete de analiză, din care putem desprinde unele tendințe de evoluție a conflictelor militare în viitor, cu accent pe conflictele de tip hibrid.

EVOLUȚIA ȘI TENDINȚELE DE MANIFESTARE ÎN VIITOR A CONFLICTELOR DE TIP HIBRID

Considerații generale privind noile provocări din mediul operațional contemporan

În contextul abordării cuprinzătoare a mediului operațional contemporan, marcat de insecuritate și incertitudine, multitudinea riscurilor și amenințărilor la adresa securității statelor, pe de-o parte, precum și diversitatea actorilor implicați, pe de altă parte, generează impredictibilitate și discontinuitate în utilizarea instrumentelor de putere pentru gestionarea crizelor și prevenirea conflictelor¹.

În acest sens, riscurile și amenințările de natură convențională, neconvențională, asimetrică și cibernetică devin tot mai complexe și imprezibile, iar combinația acestora potențează producerea unor perturbări evidente în mediul operațional contemporan, cu consecințe grave asupra securității statelor.

¹ Ion Mitulețu, *Tendințe privind evoluția fizionomiei acțiunilor militare*, Comunicare științifică prezentată în cadrul conferinței științifice *Tactică și artă operativă – Forțe Terestre (TAOFT)*, București, 2014.

Actorii implicați în modelarea mediului operațional contemporan s-au diversificat și radicalizat permanent, astfel că, pe lângă forțele armate regulate, întâlnim forțe neregulate, paramilitare, insurgente, de gherilă, teroriste, separatiști, forțe sub acoperire, mercenari, organizații criminale, structuri guvernamentale, populația civilă, fapt ce determină o abordare complexă a situației în zonele de interes strategic.

Dacă analizăm caracteristicile mediului operațional contemporan din punct de vedere politic, economic, social, cultural, religios, științific, militar etc. și suprapunem riscurile, amenințările și actorii implicați, constatăm diversitatea situațiilor generatoare de instabilitate și potențatoare de crize și conflicte care trebuie gestionate în funcție de particularitățile, interesele și resursele necesare a fi alocate.

La aceste elemente de analiză putem adăuga proliferarea armelor de distrugere în masă și tendința de achiziționare și deținere a acestora de către actorii non-statali, fapt ce reprezintă o amenințare strategică neconvențională la nivel regional și global.

În acest context, al abordării cuprinzătoare a mediului operațional în prezent și în viitor, se pune problema dacă este suficientă existența unei doctrine militare care să includă concepția de întreținere a forțelor armate numai pentru operații convenționale de mică, medie ori mare intensitate sau este nevoie de adaptarea acesteia și pentru alte tipuri de situații ce pot fi generate în zona de operații și schimbarea percepției asupra fizionomiei acțiunilor militare.

Natura tot mai complexă a acțiunilor militare, care include operații specifice luptei armate, operații neregulate exprimate prin insurgență, gherilă, terorism sau criminalitate organizată, operații de securitate, stabilitate, stabilizare și reconstrucție postconflict, operații în sprijinul păcii, umanitare, neconvenționale, de contracarare a atacurilor cibernetice etc., determină evaluări realiste la nivel politico-militar și militar-strategic în vederea elaborării unei viziuni multilaterale privind fizionomia acțiunilor militare în mediul operațional prezent și viitor.

Acest lucru apreciem că trebuie direcționat către stabilirea reperelor, opțiunilor și resurselor necesare elaborării unei viziuni strategice care să reflecte modalitățile de planificare, pregătire, execuție și evaluare a operațiilor militare în spectrul complet.

Deși, în literatura militară, regăsim tot mai des exprimări teoretice prin care este apreciat faptul că riscul apariției unui conflict armat convențional este foarte scăzut în viitorul apropiat, noi considerăm că această afirmație va trebui reevaluată, deoarece, chiar dacă riscul unei confruntări militare convenționale este latent, poate fi exacerbât ca urmare a activării unor conflicte înghețate, creșterii tensiunilor de natură teritorială, culturală și religioasă, a competiției pentru resurse vitale, pentru

hrană, precum și ca urmare a creșterii inegale a populației în diferite regiuni și a tendinței de migrare a acesteia.

În acest sens, apariția unor situații critice în mediul operațional, generatoare de crize ce nu pot fi gestionate prin utilizarea instrumentelor politice, diplomatice și economice, se poate transforma în evenimente strategice complexe ce pot escalada și a căror soluționare presupune activarea și, după caz, întreținerea instrumentului militar, respectiv a forței armate.

CARACTERUL CICLIC AL ACȚIUNII MILITARE

Complexitatea mediului operațional ne determină să apreciem faptul că acțiunea militară este ciclică, manifestându-se în funcție de tipologia riscurilor și amenințărilor existente, ca și de natura actorilor care participă la îndeplinirea obiectivelor politico-militare stabilite în scopul realizării stării finale dorite, în funcție de intenții, interese și resursele alocate.

În primul rând, riscurile și amenințările convenționale majore sunt neutralizate prin acțiuni specifice luptei armate executate în context național și multinațional. La aceste tipuri de acțiuni militare participă forțe convenționale care execută operații întrunitate de mică, medie sau mare intensitate în teatrul de operații (zona de operații întrunită).

Operațiile întrunitate și multinaționale sunt de nivel militar-strategic, operativ și tactic și sunt executate în cadrul unor coaliții sau alianțe.

Principala caracteristică a acestui tip de operații întrunitate și multinaționale a vizat aplicarea conceptului doctrinar-strategic „*bătălia aeroterestră*”, fapt ce presupune acțiunea integrată în mediul aerian și terestru pentru îndeplinirea obiectivelor stabilite și realizarea stării finale dorite.

Acest tip de operație convențională majoră vizează dominația în spațiul aerian, valorificarea avantajului măsurilor radioelectronice și manifestarea puterii de lovire în întregul teatru de operații. Operația „*DESERT STORM*”, desfășurată în anul 1991 în Golful Persic, a avut la bază conceptul „*bătăliei aeroterestre*”, iar Operația „*ALLIED FORCES*”, desfășurată în anul 1999 în Kosovo, numai componenta aeriană a conceptului, fiind asigurate condițiile pentru îndeplinirea misiunilor planificate².

Pe timpul desfășurării acestor operații majore convenționale, s-au evidențiat patru concepte acționale, care au vizat *manevra dominantă, angajamentul selectiv de precizie, protecția multidimensională și concentrarea logistică*. Ceea ce a rezultat

² *** , *Conflicte militare. Lecții învățate*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010, p. 78.

din manifestarea acestor concepte au constituit lecții învățate și au fost integrate în conținutul documentelor militare din cadrul NATO, inclusiv în Armata României.

Revoluția în afaceri militare a constituit o etapă importantă în evoluția fizionomiei acțiunii militare prin valorificarea performanțelor tehnologice care au asigurat transformarea acesteia la nivel conceptual, doctrinar, organizatoric și din punctul de vedere al dotării forței. În acest context, saltul calitativ care a asigurat producerea de plusvaloare a fost realizat prin integrarea rețelei în structura organizatorică și acțională a forței.

Integrarea în rețea a senzorilor, decidenților și platformelor de luptă, modernizarea sistemelor de arme cu muniție inteligentă, deținerea superiorității informaționale, au făcut posibilă extinderea spațiului de acțiune și includerea în cadrul acestuia a mediului fizic (cosmic, aerian, terestru, maritim și submarin) și virtual, angajarea adversarului în întreaga zonă de operații, scurtarea timpului de desfășurare propriu-zisă a operațiilor și obținerea efectelor planificate în raport cu scopurile stabilite.

Revoluția în afaceri militare a generat o gamă largă de acțiuni militare, materializate în conceptele de *război bazat pe rețea*, *operații bazate pe efecte*, *război informațional*, *război cibernetic* etc. Aceste tipuri de acțiuni militare au la bază procedee specifice luptei armate, însă integrează tehnologii performante care asigură obținerea, menținerea și transformarea superiorității informaționale în superioritate decizională, iar ulterior, și în superioritate acțională, care să asigure descoperirea, lovirea și neutralizarea centrului de greutate al adversarului, îndeplinirea obiectivelor stabilite și realizarea stării finale dorite.

Un element novator al revoluției în afaceri militare a vizat crearea condițiilor pentru realizarea unor sisteme de comandă și control eficiente, de tipul C4ISR, care să încorporeze tehnologii moderne de informații, comunicații și informatică și echipamente de descoperire, selectare și angajare a țintelor adversarului, în funcție de importanța acestora.

Saltul cu adevărat revoluționar în evoluția fizionomiei acțiunii militare a fost marcat de valorificarea rezultatelor superiorității informaționale, care sunt orientate către reducerea duratei procesului decizional și micșorarea, pe această cale, a timpului de răspuns.

Acest lucru, după opinia noastră, presupune îndeplinirea criteriului de eficiență exprimat, în primul rând, prin faptul că procesul decizional are în vedere ca timpul de răspuns al forțelor proprii să fie mai mic decât timpul necesar adversarului pentru a executa acțiuni similare. Îndeplinirea acestui criteriu, prin care sunt devansate

în plan cognitiv și temporal acțiunile adversarului, orientează scopul principal al operației către înfrângerea voinței acestuia de a lupta și nu către acela de a-i distruge/anihila forța fizică.

Operația „*ENDURING FREEDOM*”, desfășurată în Afganistan în anul 2001, a consacrat aplicarea conceptului de *operații bazate pe efecte*, iar operația din Irak, „*IRAQI FREEDOM*”, din anul 2003, a operaționalizat conceptul de *război bazat pe rețea*, fiind întrebuintate în premieră structuri de forțe înalt tehnologizate (de tip hightech).

În acest context, apreciem că rezultatele revoluției în afaceri militare au fundamentat o nouă cultură a războiului la începutul secolului XXI, în plan conceptual, doctrinar, organizatoric și tehnologic, care a produs mutații de esență în evoluția fizionomiei acțiunii militare.

În al doilea rând, din desfășurarea conflictelor armate în diferite teatre de operații constatăm faptul că, la finalizarea operațiilor militare, chiar dacă s-au asigurat îndeplinirea obiectivelor strategice stabilite, acțiunile nu s-au încheiat, fiind executată tranziția către alt tip de operații postconflict.

În cadrul operațiilor postconflict, a fost fundamentat conceptul *SSTR (securitate, stabilizare, tranziție și reconstrucție)*, care viza crearea condițiilor pentru sprijinul națiunii-gazdă în preluarea puterii politice, asigurarea unei bune guvernări, aplicarea măsurilor pentru reconstrucție și dezvoltare economică, respectarea regulilor juridice și favorizarea realizării unei democrații reale. Efortul acestor activități care vizează tranziția de la operații specifice luptei armate la acțiuni care să faciliteze stabilizarea și reconstrucția postconflict devine difuz și incert, în condițiile în care obiectivele stabilite sunt abordate gradual, iar starea finală dorită nu poate fi definită cu claritate.

O altă caracteristică a acestor tipuri de acțiuni postconflict vizează diversitatea actorilor implicați, inclusiv a populației civile, care au scopuri divergente și încearcă să obțină avantaje față de un adversar mai puternic, fapt ce determină abordarea modalităților de acțiune în condițiile de asimetrie.

În acest sens, operațiile de stabilizare și reconstrucție postconflict destinate facilitării tranziției către preluarea puterii politice de către structurile autohtone au introdus conceptul de *asimetrie*, exprimat în amenințări asimetrice, actori asimetrici, acțiuni asimetrice.

Șocul generat de asimetrie a vizat acțiunile unor actori nonstatali sau a unor facțiuni existente în cadrul unor state de a contracara prin mijloace neconvenționale și care nu respectă regulile și principiile războiului, normele de drept și legislația

internațională, superioritatea adversarului și de a minimaliza avantajele decalajelor tehnologice.

Inițial, contracararea asimetriei a presupus ansamblul acțiunilor forțelor convenționale/regulate pentru combaterea terorismului, insurgenței, gherilei și a crimei organizate.

Scopul declarat al acțiunilor asimetrice desfășurate de actorii nonstatali consta în crearea incertitudinii și imprevizibilității, pe de-o parte, și exacerbară violenței, pe de altă parte.

Astfel, putem afirma faptul că amenințările asimetrice au luat locul echilibrului convențional, iar acțiunile asimetrice s-au manifestat cu violență în diferite teatre de operații.

Dezvoltarea unor tactici, tehnici și procedee atipice de acțiune, greu de contracarat cu mijloace convenționale, a făcut posibilă transformarea conflictului asimetric în *conflict neregulat (Irregular Warfare)*. Conceptul de conflict neregulat vizează un ansamblu de acțiuni violente indirecte și asimetrice între actorii statali și nonstatali pentru câștigarea influenței, controlului și legitimității asupra populației civile a națiunii-gazdă.

În acest context, conflictul neregulat pune accentul pe populația civilă, iar toate acțiunile desfășurate în zona de responsabilitate sunt direcționate către câștigarea legitimității și sprijinul popular cu mijloacele civil-militare la dispoziție.

Tranziția de la operații specifice luptei armate considerate operații regulate către asimetrie și neregularitate a diversificat gama acțiunilor militare și a generat conceptul de *operații în spectrul complet*.

Principalele tipuri de operații neregulate vizează insurgența și contrainsurgența, terorismul și contraterorismul, operațiile neconvenționale care presupung gestionarea amenințărilor CBRN, realizarea securității interne cu sprijin extern, operațiile de stabilitate, securitate, tranziție și reconstrucție, operațiile civil-militare, operațiile psihologice și de influențare psihoinformațională/subliminală, operațiile bazate pe informații etc.

Abordarea multidimensională a acțiunii militare în cadrul căreia se constată mutarea efortului de la convențional/regulat la neconvențional/neregulat schimbă percepția asupra fizionomiei operației, în sensul că superioritatea forței beligerante și controlul teritoriului ocupat nu mai au aceeași relevanță, conflictul, în condițiile date, nu se va încheia în timp scurt, consumurile de resurse vor crește, iar scopurile politico-militare vor fi foarte greu de îndeplinit.

CARE VA FI FIZIONOMIA ACȚIUNILOR MILITARE ÎN VIITOR?

În viitor, apreciem că va avea loc o nouă tranziție, de data aceasta în sens invers, de la asimetrie și neregularitate către operațiile specifice luptei armate (de tip combat), care presupune aplicarea conceptului *JIM*, caracterizat de combinația *întrunit (joint)*, *interinstituțional (inter-agency)* și *multinațional (multinational)*.

Aceste operații vor integra acțiunile convenționale și cele neconvenționale, în funcție de natura riscurilor și amenințărilor din mediul operațional, și vor încorpora realizările societății informaționale/societății cunoașterii.

Dacă sensul de evoluție a acțiunilor militare va fi direcționat către operații specifice luptei armate, sistemele de comandă și control, structura de forțe întrunite, protecția multidimensională și sprijinul logistic trebuie să asigure manifestarea puterii de luptă în toată zona de operații, să garanteze îndeplinirea obiectivelor strategice și realizarea stării finale dorite.

În situația în care riscurile și amenințările convenționale integrează vulnerabilitățile neconvenționale și pe cele de natură cibernetică, operațiile specifice luptei armate vor combina acțiunile convenționale, neconvenționale, neregulate și ciberetice, rezultând o hibridizare a conflictului.

Operațiile de tip hibrid, în cadrul cărora capabilitățile de tip întrunit sunt foarte bine conturate, se vor concentra în zonele de interes strategic, care includ resursele vitale, elementele de infrastructură critică, magistralele energetice și comunicațiile strategice, conflictele înghețate, disputele teritoriale, culturale și religioase, a căror soluționare presupune utilizarea instrumentului militar, respectiv a forței armate.

În acest sens, apreciem faptul că operațiile militare viitoare vor fi de scurtă durată, dar de mare intensitate, limitându-se la zona aflată în dispută, evidențiindu-se conceptul *JIM*, însă cu inserția temporală și spațială a unor acțiuni neconvenționale, neregulate și ciberetice.

Războiul viitor este un război a cărui trăsătură esențială este dată de acțiunea indirectă susținută de una sau de ambele părți aflate în conflict. Ipoteza este susținută de explicațiile cu privire la caracteristicile unui război hibrid local sau limitat. Astfel, atacurile ciberetice, acțiunile de control economic, cumpărarea puterii politice, corupția, transformarea populației statului advers într-o veritabilă coloană a cincea, acțiunile în sfera protecției mediului etc. sunt argumente temeinice în descrierea fizionomiei unui război hibrid³.

³ Laurențiu Grigore, *Viitorul războiului – Războiul hibrid*, Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, nr. 2, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2015, p. 189.

Așa cum au demonstrat conflictele recente, atacurile cibernetice asupra sistemelor informaționale și informatice ale statului-țintă preced orice altă formă de acțiune și vizează blocarea activităților economice, militare și de securitate, precum și culegerea de informații despre capacitățile militare și economice și sunt concretizate prin acțiuni desfășurate în scopul declanșării unei dezordini sociale controlate și exacerbarea stării de nemulțumire a populației civile la adresa neputinței autorităților statului⁴.

Războiul din Ucraina a scos în evidență o nouă fațetă a hibridității, în sensul că acțiunea militară poate fi desfășurată de către o armată „*sub acoperire*”. Aceasta se declanșează atunci când obiectivele celorlalte forme de acțiune au fost sau sunt pe punctul de a fi atinse, cu scopul neutralizării forțelor armate ale adversarului, precum și pentru consolidarea cuceririlor realizate până în acel moment sau pentru realizarea surprinderii și punerea opiniei publice internaționale în fața unui fapt împlinit.

În concluzie, date fiind consecințele un viitor război între două mari puteri militare, apreciem că acesta este posibil doar sub forma unui război hibrid, în care responsabilitatea guvernamentală a beligeranților să fie minimă și să nu implice recurgerea la arsenalul nuclear. De asemenea, este puțin probabil ca acest tip de război să se desfășoare pe teritoriul unei mari puteri, ci pe spațiul geografic al unuia sau al mai multor aliați ai unei părți⁵.

Dacă viitorul acțiunii militare va fi marcat de hibriditate, statele, alianțele și coalițiile trebuie să dezvolte acele capacități convenționale, neconvenționale, neregulate și cibernetice care să asigure planificarea, pregătirea, executarea și evaluarea operațiilor în spectrul complet.

Conceptul „*Smart Defence*” poate constitui o modalitate de aplicare a principiului realizării capacităților operaționale de tip hibrid în cadrul NATO, în condițiile existenței unor resurse limitate destinate apărării la nivelul statelor membre.

IMPLICAȚII PENTRU FIZIONOMIA VIITOARE A OPERAȚIILOR FORȚELOR TERESTRE

Operațiile forțelor terestre vor fi integrate conceptului JIM, fapt ce presupune existența unor capacități militare care să fie întrebuintate în tot spectrul acțiunilor militare.

În acest context, structurile de conducere din cadrul Forțelor Terestre trebuie să formuleze opțiuni privind răspunsul adecvat la toată gama riscurilor și amenințărilor

existente în mediul operațional și să instituționalizeze tipologia și fizionomia acțiunilor militare la care vor participa la nivel național și multinațional.

Opinia noastră cu privire la viitorul fizionomiei operațiilor Forțelor Terestre în context întrunit, interdepartamental și multinațional vizează necesitatea elaborării unor documente care să orienteze și să direcționeze activitatea comandamentelor și structurilor militare către operaționalizarea acelor capacități care să asigure îndeplinirea misiunilor stabilite.

Pe baza acestor elemente conceptuale, considerăm că Forțele Terestre trebuie să abordeze tranșant tipologia și fizionomia operațiilor la care vor participa în viitor, în corelație cu capacitățile, scopurile și resursele alocate.

În acest sens, în primul rând, opinăm pentru dezvoltarea și operaționalizarea unor capacități care să potențeze participarea Forțelor Terestre la executarea operațiilor militare majore în context național și multinațional. Deși înțelegem cooperarea intercategoriei de forțe ale armatei în cadrul operației întrunite, ne exprimăm părerea că Forțele Terestre trebuie să aibă în compunere structuri proprii de aviație (UAV, elicoptere de atac, elicoptere de transport) pentru a îmbunătăți capacitatea de culegere a informațiilor din zona de interes, de manevră și sprijinul de luptă aero-terestru în momentele decisive ale operației.

Pentru participarea Forțelor Terestre la operații militare majore, apreciem ca fiind corectă realizarea graduală a capacităților adecvate acestei game de misiuni, în condițiile în care există certitudini în alocarea resurselor necesare.

În al doilea rând, pe baza opțiunilor formulate la nivel conceptual, Forțele Terestre pot dezvolta capacități adecvate (forțe pentru operații speciale, structuri CBRN, EOD, medicale etc.) care să participe la executarea unor operații neconvenționale, în special în context multinațional. Dacă includem în actele normative participarea unor structuri convenționale din Forțele Terestre la acest tip de misiuni, fără a proiecta și operaționaliza forțe specializate, nu se rezolvă problema participării cu succes la executarea unor operații neconvenționale.

În al treilea rând, pot fi formulate opțiuni care să conducă la activarea unor capacități convenționale/neconvenționale care să participe la executarea unor misiuni în cadrul conflictelor neregulate desfășurate în diferite teatre de operații (operații antiinsurgență, antigherilă, contraterorism, combaterea criminalității organizate, civil-militare, dar și acțiuni de stabilitate, stabilizare și reconstrucție postconflict). Aceasta este o cerință la nivel NATO, însă în ce măsură va fi asigurată participarea Forțelor Terestre la acțiuni neregulate va depinde de opțiunea și viziunea decidenților politici și militari.

⁴ *Ibidem.*

⁵ *Ibidem.*

În al patrulea rând, considerăm ca fiind de interes abordarea modului în care trebuie să existe sau nu în cadrul Forțelor Terestre unele capacități de contracarare a amenințărilor cibernetice în zona de responsabilitate/interes. Cunoaștem faptul că acest tip de misiuni este foarte sensibil și necesită echipamente performante și proceduri adecvate, însă ultimele conflicte desfășurate în diferite zone de operații au inclus și componenta cibernetică, fiind paralizate sistemele de comandă și control, echipamentele de comunicații și informatică, fiind influențate, pe această cale, dinamica și succesul operației.

CONCLUZII

Această prezentare a opțiunilor privind fizionomia acțiunilor militare la care vor participa Forțele Terestre în viitor exprimă necesitatea direcționării efortului pentru realizarea capacităților adecvate executării unor operații de tip hibrid.

Mediul operațional contemporan, în contextul globalizării, amplificării riscurilor și amenințărilor la adresa securității statelor și diversificării actorilor implicați în „jocul” geopolitic, geoeconomic și geostrategic, nu oferă garanții că nu pot fi generate crize complexe și conflicte armate în diferite zone ale lumii.

Acesta este motivul pentru care apreciem faptul că acțiunea militară are caracter ciclic, sensul de evoluție a acesteia în viitor fiind marcat de combinarea unor operații specifice luptei armate cu operații neconvenționale, neregulate sau de contracarare a amenințărilor cibernetice, ceea ce determină existența unor capacități adecvate gestionării conflictelor de tip hibrid.

În acest context, al incertitudinii și radicalizării situației geopolitice și geostrategice, structurile de conducere ale Armatei României și, implicit, ale Forțelor Terestre trebuie să facă o opțiune fermă cu privire la capacitățile necesare pentru executarea acelor tipuri de operații care să asigure promovarea și apărarea intereselor naționale și respectarea obligațiilor asumate în cadrul NATO.

Problemele prezentate sintetic ne determină să pledăm în favoarea necesității proiectării, elaborării și fundamentării *Viziunii strategice în Armata României*, pe termen mediu, care să exprime, fără echivoc, opțiunea și nivelul de ambiție de a realiza și operaționaliza acele capacități militare care să asigure participarea forțelor armate la operații de tip hibrid în context național și multinațional.

BIBLIOGRAFIE:

1. ***, *Conflicte militare. Lecții învățate*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2010.
2. Laurențiu Grigore, *Viitorul războiului – Războiul hibrid*, în *Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, nr. 2*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2015.
3. Ion Mitulețu, *Tendințe privind evoluția fizionomiei acțiunilor militare*, Comunicare științifică prezentată în cadrul conferinței științifice *Tactică și artă operativă – Forțe Terestre (TAOFT)*, București, 2014.